

I.E. du Toit. *Tweetalige Polisiewoordeboek. Bilingual Police Dictionary*, 1ste uitgawe / 1st edition 1994, 469 pp. ISBN 0 627 01903 X. Pretoria: JL van Schaik. Prys / Price R57,50.

Wat die struktuur en algemene voorkoms betref, maak die *Tweetalige Polisiewoordeboek* 'n mooi indruk. Uniek en bruikbaar is die lys van Dissiplinêre oortredings, Latynse regsterme en Wette wat bygevoeg is.

'n Mens sou die vertaling van *Dissiplinêre oortredings* as die meeromvattende en moontlik andersbetekenende *Offences against duty and discipline* kon bevreemte. By die alfabetiese lys van Wette ontbreek die nommering wat die naslaan van wette sou vergemaklik het. Verder loop die outeur die risiko dat van die Wette reeds verouderd (herroep) of in die proses om gewysig te word, is.

Essensieel gaan enige beoordeling om die vraag of dié woordeboek wel woordeboek in die ware sin van die woord is en verder of dit 'n *Polisiewoordeboek* is. Dan eers sou 'n mens kon vra of dit 'n suksesvolle *Polisiewoordeboek* is.

Die outeur stel kortweg die hoofdoel van die woordeboek: "om die leemte wat op hierdie gebied bestaan, aan te vul deur gepaste woorde en uitdrukkings te voorsien vir 'n polisie-omgewing". Wat die outeur met **gepaste** bedoel is onduidelik. Waarskynlik dit wat op die polisie-omgewing toepaslik is — of is dit woorde en uitdrukkings wat "ordentlik" is? Dit is bekend dat die SA Polisie op 'n gereelde grondslag 'n lys van sogenaamde weersinwekkende terme publiseer; woorde waarvan die gebruik daarvan deur 'n polisiebeampte hom / haar die gramskap van die burokrasie op die hals sal haal. Terme soos **klopjag** (i.p.v. huissoeking) en **vangwa** (i.p.v. patrollievoertuig) word as "weersinwekkend" gepersepsueer. Dit is nogal ironies omdat die woordeboek genoemde weersinwekkende terme bevat maar nie die sogenaamde gepaste alternatiewe nie.

Hoe dit ookal sy, groot gedeeltes van die woordeboek kan nuttig in die administratiewe omgewing van die polisie aangewend word. Die operasionele omgewing stel egter ander vereistes — vereistes met betrekking tot **volledigheid, andersheid en bruikbaarheid**. Leksikografiese oorwegings verminder ten gunste van pragmatiese verwagtinge.

Wat **volledigheid** betref kan die tydsberekening van die verskyning van die woordeboek nie slegter gewees het nie. Verandering in die vorm van strukturele amalgamasie, die aanname van die gemeenskapspolisieringsideologie en 'n strewe na demilitarisering (om slegs 'n paar te noem) het duidelike littekens op die polisiewoordeskaf gelaat: sekere terme het *verouder* (die stam distrik soos in **polisiedistrik, distrikskommissaris**, ens. het in die vergetelheid geraak, rangbenamings soos **adjutant-offisier, luitenant, majoor, kolonel, brigadier** en al die variante van **generaal** bestaan nie meer nie) en nuwe terme is geskep: **area** (soos in **areakommissaris**), **gemeenskapspolisiëring**, die aanspreek- en gebruiksvariante van **kommissaris** (soos **nasionale kommissaris, provinsiale kommissaris** en **stasiekommissaris**). Die woordeboek bied ook

nie erkende (gepaste!) polisiëringsterme soos die volgende aan nie: **polisiediens** (i.p.v. **polisiemag**), **proaktiewe polisiëring**, **regstoepassing** (nader aan die kol as **wetstoepassing**), **skokiaan**, **sindikaatmisdaad**, **geldwassery** ("money laundering"), **wisselruitery** ("kite flying") en vele ander. Tussen-departementele terme soos **korrektiewe dienste** en **strafregspiegling** verskyn nie. Verdere lastighede wat op minder goeie redigering dui, is dat daar nie altyd streng alfabeties gewerk is nie en ook dat herhaling voorkom (vgl. p. 41 en p. 42 in dié verband).

Die woordeboek maak aanspraak op **andersheid** daarom is dit 'n *Polisiewoordeboek*. Hier gaan dit sekerlik nie slegs om 'n lys van erkende terme en uitdrukkings waarvan die gebruiksfrekwensie lyk of dit hoër is in die polisieberoepsomgewing nie. Seker iets meer, soos byvoorbeeld die beroepstaal. Barnes in sy studie na die Transvaalse tronktaal (1990: 16) wys daarop dat waar persone in werksverband bymekaar kom of onder ander omstandighede daaglik met mekaar kommunikeer (soos bv. in 'n gevangenis of 'n opleidingskollege) daar dikwels 'n eiesoortige vaktaal of beroepstaal ontstaan. Dit skep groepsidentiteit en bevorder kohesie. Beroepskultureel beskou, versterk die polisiebeampte deur sy / haar gebruik die gespesifiseerde aard van die beroepskultuur. Die taal vorm 'n integrerende deel van die beroepskultuur en reflekteer dié kultuur se eie siening van solidariteit, relatiewe onafhanklikheid van die gemeenskap in die algemeen en 'n bepaalde houding teenoor gesag. Dit kom baie na aan Halliday (1976: 570) se sogenaamde anti-taal en Barnes (1990: 6) se misdadigertaal.

Alhoewel sommige van die terme en uitdrukkings sekerlik nie aan die vereistes soos gestel in die beleid vir die hantering van beledigende en sensitiewe leksikale items (Harteveld en Van Niekerk 1995: 232 e.v.) voldoen nie, is dit die taal van die straat en van operasionele polisiëring. Miskien lê die kern van die kritiek teen die *Polisiewoordeboek* daarin dat dit handel oor polisie eerder as oor polisiëring.

Terme en uitdrukkings mag nie altyd "gepas" wees nie, maar is kleurryk en interessant. Dit sou 'n ander dimensie en dinamika aan 'n polisiewoordeboek verleen het —

- "Bloues" en "stink-na-store" (nuwelinge)
- "Hoofkantoor", "Pretoria" en die "Engelse" (administratiewe gesag)
- "Likkewane", "stasieblompotte" en "bloubaadjies" (ander departemente)
- "haasbout (pistool / rewolwer); "pompie" (haelgeweer)
- "witduiwe" (onderhandelaars)
- "spykerbekke" (polisiehonde)
- "speakeasy" (kroeg — uit die Amerikaanse onderwêreld)

Die gevolgtrekking is dat die *Tweetalige Polisiewoordeboek* nóg volledig nóg anders is. Dit het 'n negatiewe invloed op die bruikbaarheid van die boek.

Bibliografie

- Barnes, L.A. 1990. Transvaalse tronktaal: 'n studie van 'n anti-taal. *Acta Criminologica* 3(1): 16-20.
- Hagen, G. 1995. Polisietaal as simbool van die polisie-subkultuur. *Praetor Vaktydskrif* 5(3): 5-8.
- Halliday, M.A.K. 1976. Anti-Languages. *American Anthropologist* 78(3): 570-584.
- Harteveld, P. en A.E van Niekerk. 1995. Beleid vir die hantering van beledigende en sensitiewe leksikale items in die *Woordeboek van die Afrikaanse Taal*. *Lexikos* 5: 232-248.

B.F. Smit
Departement Kriminologie
Universiteit van Suid-Afrika
Pretoria
Suid-Afrika